

ΝΙΚΟΣ ΣΕΡΓΙΔΗΣ

Είναι ορατός ο κίνδυνος πολλοί να μείνουν για πάντα αγνοούμενοι

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου

antigoni.drousiotou@phileleftheros.com

Μιλά και τα μάτια του βουρκώνουν. Η φωνή του σπάει. Παίρνει βαθιά ανάσα και συνεχίζει: Αναμένουμε και επιμένουμε να ενταθούν οι προσπάθειες από κυβερνήσεις και κοινοβούλια, να εξασφαλιστεί η βοήθεια διεθνών οργανισμών για να πάρουμε τις πληροφορίες από την Τουρκία, ίσως βρούμε τον μεγαλύτερο δυνατό αριθμό από τους αγνοούμενους μας. Αλλάζει είναι ορατός ο κίνδυνος πολλοί να μείνουν για πάντα αγνοούμενοι. Ο πρόεδρος της Παγκύπριας Οργάνωσης Συγγενών Αδελφών Αγκυρωτών και Αγνοουμένων, Νίκος Σεργίδης, 44 χρόνια βιώνει όχι μόνο τον προσωπικό πόνο αλλά όλων των οικογενειών που αναμένουν ένα νέο για τα αγαπημένα τους πρόσωπα που χάθηκαν στη διάρκεια της τουρκικής εισβολής.

«Η ΔΕΑ έπρεπε να επιμείνει και να πιέσει περισσότερο στο να δοθούν τα στοιχεία που έχουν οι Τούρκοι»

-15 Ιουλίου σήμερα, 44 χρόνια μετά, ποια σκέψη κυριαρχεί;

-Σαράντα τέσσερα χρόνια μετά το διδυμο έγκλημα εναντίον της Κύπρου, όλοι μας σκεφτόμαστε πιο έντονα αυτούς που χάθηκαν το μαύρο καλοκαίρι του '74. Ασφαλώς στα θύματα συμπεριλαμβάνονται και οι 1619 αγνοούμενοι μας. Οι προσπάθειες για διακρίβωση της τύχης τους ήταν πολλές και σε διάφορα επίπεδα. Ο αγώνας ήταν να σπάσουμε το τείχος της σιωπής που έστησε η Τουρκία και το καθεστώς απ' εκεί, που δεν δίνουν εξηγήσεις γι' αυτούς τους ανθρώπους.

-Πώς είναι να ζεις 44 χρόνια περιμένοντας;

-Όλοι λένε ότι το θέμα των αγνοουμένων είναι η τραγικότερη πτυχή του Κυπριακού. Εμείς που το ζούμε στο πετόι μας και είδαμε τους γονείς μας να φεύγουν με αυτό το παράπονο, το νιώθουμε πολύ πιο έντονα. Ήμου 24 χρονών τότε, έφεδρο στον πόλεμο και ο αδελφός μου που χάθηκε έφεδρος ανθυπολοχαγός, θα απολυόταν την ημέρα του πραξικοπήματος. Η μάνα μου για πολλά χρόνια δεν ήθελε να ακούσει ότι ο γιος της είναι σκοταμένος. Είχε την έντονη ελπίδα ότι είναι ζωντανός.

-Μια εποχή υπήρχαν ψιθυροί ότι ζούσαν αγνοούμενοι.

-Δεν ήταν ψιθυροί, δεν ήταν θέμα διαδόσεων και φημών, υπήρχαν τέτοια γεγονότα που μας έκαναν όχι μόνο να πιστεύουμε, αλλά να είμαστε σχεδόν βέβαιοι ότι κάποιοι ζούσαν. Βέβαια εκτός από 5-6 που απελευθερώθηκαν τους επόμενους μήνες από τους Τούρκους, όλους τους άλλους τους ψάχνουμε με μέχρι σήμερα. Αλλά αν πεις σε μια μιάνα αγνοούμενου ότι πιθανόν να μη ζει το παιδί της, βλέπεις να αλλάζει η συμπεριφορά της. Η ελπίδα πεθαίνει τελευταία. Παρόλο που τα γεγονότα και οι ενδείξεις δυστυχώς δείχνουν ότι οι Τούρκοι δεν άφησαν κανένα ζωντανό.

-Εσείς το πιστεύατε;

-Είχα και εγώ την εντύπωση ότι οι Τούρκοι κρατούσαν κάποιους αδήλωτους αιχμαλώτους και αυτό μέσα από πληροφορίες από κρατικές υπηρεσίες και άλλων χωρών, οι οποίες μας διαβεβαίωναν ότι πρέπει να υπάρχουν.

-Κάναμε ενέργειες;

-Βέβαια κάναμε ενέργειες ως Κύπρος και πολύ περισσότερο οι ελληνικές υπηρεσίες. Δυστυχώς οι δυνατότητές μας ήταν περιορισμένες για να καταφέρουν να μπουν στην Τουρκία να ψάξουν.

-Οι πηλές δεν κλείνουν;

Μας απασχολεί μια Επιτροπή Αλήθειας

-Ο φόβος της Τουρκίας είναι η κατανομή ευθυνών σε αυτή;

-Ασφαλώς θα καταλογιστούν ευθύνες, παρόλο που εμείς λέμε ότι δεν μας ενδιαφέρει το θέμα των ευθυνών. Αυτό που εμείς θέλουμε είναι να μάθουμε τι έγιναν οι δικόι μας. Μας έχει απασχολήσει το θέμα μιας Επιτροπής Αλήθειας. Έχουμε επικοινωνία με τον κ. Αχιλλέα Δημητριάδη, ο οποίος την εισηγείται. Εκείνο που μας φοβίζει είναι ότι στην Κύπρο, ίσως τα αποτελέσματα θα είναι πολύ φτωχά και μήπως περιοριστούν το μόνο όργανο που έχουμε σήμερα, τη ΔΕΑ. Το θέμα της αμνηστίας έγινε από τη ΔΕΑ, αλλά αν λάβεις υπόψη αυτά που δημοσιεύτηκαν πριν ένα μήνα με τον 84χρονο Τούρκο, που αντί να απολογηθεί για τα φρικτά εγκλήματα που έκανε, σκοτώνοντας αμάχους και αθώους, 44 χρόνια μετά μιλά με τόσο κυνισμό.

ΦΩΤΟ: ΣΤ. ΚΟΥΡΑΖΗΣ

Αγώνας για να σπάσουμε το τείχος σιωπής της Τουρκίας

«Για 17 χρόνια η εξ Υπουργών Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης απλώς καλεί την Τουρκία να συμμορφωθεί στην απόφαση του ΕΔΑΔ»

-Δυστυχώς όσο κι αν προσπαθείς να πάρεις απόφαση ότι ο δικός σου άνθρωπος χάθηκε, δεν μπορείς να τον ξεχάσεις. Κάτι μέσα σου σε τρώει, το μήπως ζει... Και αν ακόμη είναι νεκρός, διότι 44 χρόνια μετά χάνεις τις ελπίδες να βρεις ζωντανούς, καταλήγεις, τουλάχιστον να βρω τα οστά του, να τον θάψω και να έχω έναν τόπο να ανάψω ένα κερί. Όσοι βρίσκουν τα οστά, η πρώτη αντίδραση είναι σαν να πέθαναν χτες, κλαίνει κ.λπ, όταν τους επισκεφτούμε μετά από μέρες, έχουν γαληνίσει.

-Υπάρχει θυμός;

-Ναι, ανεξάρτητα αν στρέφεται εναντίον κάποιων που ίσως να μην μπορούσαν να κάνουν περισσότερα. Ο θυμός είναι πρωτίστως προς την Τουρκία. Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει το θέμα δεν είναι αυτός που έπρεπε. Το θέμα των αγνοουμένων, μετά από δυο γενιές, ουσιαστικά ανάγεται στην ιστορία. Αντί να μας βοηθήσουν να βρούμε τα οστά

αυτών των ανθρώπων, μας δυσκολεύουν. Η ΔΕΑ έπρεπε να επιμείνει και να πιέσει περισσότερο στο να δοθούν τα στοιχεία που έχουν οι Τούρκοι. Αν δεν καταφέρει να ξεπεράσει αυτές τις δυσκολίες και να γίνει πιο αποτελεσματική, εμείς με λύπη θα λέμε ότι δεν έφερε εις πέρας την αποστολή της. Ο εκπρόσωπός μας κάνει αυτό που πρέπει, υπάρχει όμως η τουρκοκυπριακή πλευρά αλλά και το τρίτο μέλος των Ηνωμένων Εθνών, το οποίο δυστυχώς δεν κάνει όσα πρέπει. Δεν πιέζει και τις δυο πλευρές για να δώσουν πληροφορίες. Διότι τα στοιχεία είναι εκεί.

-Αφού είναι εκεί γιατί δεν τις πήραμε;

-Εκείνοι που έχουν τις πληροφορίες πέραν του τουρκικού στρατού είναι και οι «αρχές» των Τουρκοκυπρίων, η τουρκοκυπριακή «αστυνομία», οι μουσικές τους υπηρεσίες, η ηγεσία της ΤΜΤ που τα έκανε... Όλοι αυτοί ξέρουν και κατέχουν τις πληροφορίες. Ο κ. Ακιντζί προέβη σε έκκληση όσοι έχουν πληροφορίες να τις δώσουν... για μας είναι εμπαιγμός, αν ήθελε θα έπαιρνε τις πληροφορίες και θα μπορούσε να τις έδινε στη ΔΕΑ.

-Εσείς τι κάνατε, πήγατε στην ΕΕ, συναντηθήκατε με διάφορους φορείς;

-Ναι, έχουμε δει πάρα πολλούς, έχουμε εξασφαλίσει σωρεία ψηφισμάτων από τα Ηνωμένα Έθνη, υπάρχουν αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που λένε καθαρά ότι η Τουρκία πρέπει να συνεργαστεί. Ο διεθνής παράγοντας για δικούς του λόγους περιορίζεται σε λόγια και ευχολόγια. Δεν είδαμε να λαμβάνουν κάποια μέτρα. Πήραμε το 2001 την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η

οποία είναι καταπέλτης για την Τουρκία, της λέει να δώσει τα στοιχεία. Αυτή η απόφαση έρχεται 2-3 φορές το χρόνο στην Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για να εξετάσει τον βαθμό συμμόρφωσης της Τουρκίας. Για 17 χρόνια γίνεται αυτό και περιορίζεται απλά στο να καλεί την Τουρκία να συμμορφωθεί, δεν πήραν έστω και ένα ουσιαστικό μέτρο.

-Αυτό δείχνει πολιτικές σκοπιμότητες;

-Δεν αμφιβάλουμε ότι η εξ Υπουργών Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι πολιτικό σώμα και έχει πολιτικές διαστάσεις, αλλά είχαν υποχρέωση νομική και ηθική να πιέσουν την Τουρκία να δώσει τις πληροφορίες. Διερωτώμαι αν θα πρέπει να προσφύσουμε στο ΕΔΑΔ εναντίον των ιδίων, διότι για μένα, μετά την Τουρκία οι άλλοι που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η εξ Υπουργών Επιτροπή.

-Έγιναν λάθη για να είμαστε 44 χρόνια μετά, μπροστά σε ένα επικίνδυνο αδιέξοδο;

-Έγιναν από όλους μας λάθη, λόγω της απειρίας και του πόνου μας. Οι κυβερνήσεις Κύπρου και Ελλάδος δεν έμεινε βήμα που να μην παρουσιάσουν το θέμα. Βέβαια μπορούσαν να γίνουν περισσότερα για να είχαμε ίσως καλύτερα αποτελέσματα. Κάθε φορά που ξεκινούσαν διαπραγματεύσεις επειδή ήξεραν ότι θα ενοχλούσε το θέμα των αγνοουμένων την τουρκική πλευρά, κατέβαζαν τους τόνους. Ένα διάστημα μάλιστα εισηγήθηκαν να διαγραφούμε από τον κατάλογο τα δυο τρίτα των αγνοουμένων, χωρίς έρευνα. Να τους κηρύξουμε νεκρούς με τον όρο «αγνοούμενος εν ώρα μάχης, πιθανόν νεκρός». Αντιδράσαμε.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΙΝΑΙ Η ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΟΣΤΩΝ

-Ξέρουμε άτομα που περνούν το οδόφραγμα που μπορεί να έχουν πληροφορίες;

-Προσωπικά δεν γνωρίζω, αλλά οι υπηρεσίες μας κατέχουν τα ονόματα δεκάδων που ηγγούσαν των καταστάσεων απ' εκεί και είναι γνωστά. Μεγάλος αριθμός συγγενών αγνοουμένων πήγαν από εκεί, βρήκαν Τουρκοκύπριους που ήξεραν και εξασφάλισαν δεκάδες πληροφορίες, οι οποίες βοήθησαν στον εντοπισμό τάφων και οστών. Όμως όσο περνούν τα χρόνια οι πληροφορίες λιγοστεύουν με πολύ γοργούς ρυθμούς. Οι προοδευτικοί Τουρκοκύπριοι μίλησαν. Εκείνοι που ξέρουν και δεν μιλούν είναι εκείνοι που τα έκαναν και σε μερικές περιπτώσεις εκφρόβισαν κι άλλους Τουρκοκύπριους να μην μιλήσουν.

-Πώς μπορεί να ξεπεραστεί αυτό το πρόβλημα;

-Δεν είμαστε ειδικό, αλλά το κάθε πρόβλημα έχει τη λύση του και πρέπει να τη βρούμε. Η μετακίνηση οστών είναι από τα πιο μεγάλα προβλήματα το οποίο ανάγεται στο θέμα των πληροφοριών. Εδώ πρέπει να στρέψουμε την προσοχή μας. Σήμερα αποδεικνύεται πως σε πολλές περιπτώσεις μεγάλων ομαδικών τάφων, όπου έγινε εκκαθάριση, βρέθηκαν μόνο λίγα απομεινάρια, μιλώ για την Άσια κ.λπ. Το να ανοίξεις ένα μεγάλο ομαδικό τάφο και να μετακινήσεις οστά που ανήκουν σε 50 - 60 άτομα δεν μπορεί να γίνει από 1 ή 2 άτομα. Πρέπει να γίνει με οργανωμένη επιχείρηση από τον τουρκικό στρατό ή την τουρκοκυπριακή «αστυνομία». Άρα έχουν τα στοιχεία και αυτά πρέπει να μας δώσουν. Επιτέλους πρέπει κάποιος να τους πιέσουν. Εμείς τους καταγγέλαμε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και υπάρχει ειδικό ψήφισμα για τη μετακίνηση των οστών της Άσιας. Το θέμα είναι να ληφθούν πρακτικά μέτρα. Καταφέραμε πριν μερικά χρόνια να συνδεθεί το θέμα των πληροφοριών με την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας, αλλά όσο πάει αφαιρείται και ένα κομμάτι. Υπάρχουν και μεμονωμένες περιπτώσεις στη δική μας πλευρά για Τουρκοκύπριους του 1963. Δεν διαχωρίζουμε τον ανθρώπινο πόνο, είναι ίδιος για όλους. Γι' αυτό πρέπει να βρούμε τρόπο να βοηθήσουμε να βρεθούν και οι Τουρκοκύπριοι.

Απόδοση τιμών στη Μάνα του Αγνοούμενου

-44 χρόνια χωρίς να έχουμε απαντήσεις, στήνουμε μνημεία στον Τύμβο της Μακεδονίτισσας.

-Ναι, μνημεία για τη Μάνα του Αγνοούμενου. Τα παράσημα δίνονται στους αγνοούμενους μας την ώρα της κηδείας τους. Εκείνους που δεν θα βρεθούν ποτέ, δεν θα πρέπει να τους τιμήσει η Πολιτεία; Το ελάχιστο που θα μπορούσαμε είναι να κάνουμε κάποια μνημεία που να θυμίζουν ότι αυτοί οι άνθρωποι υπήρξαν και έδωσαν τη ζωή τους γι' αυτό τον τόπο. Είχαμε αυτό το αίτημα από τις αρχές του '80. Η πρώτη απόφαση λήφθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο επί προεδρίας Σπύρου Κυπριανού, αρχές της δεκαετίας του '80. Κατέληξαν δίπλα από τα γραφεία της ΠΑΣΣΥΔ. Να γινόταν ένα μεγάλο μνημείο και πλατεία. Αντέδρασε ο Δήμος Λευκωσίας, διότι θα μεταφερόταν το κέντρο της πόλης από την Πλατεία Ελευθερίας. Έγιναν πολλές παραστάσεις σε όλες τις κυβερνήσεις, όλες συμφωνούσαν, αλλά δεν προχώρησαν. Επί Τάσσου Παπαδόπουλου αποφασίστηκε το Υπουργικό ή δική μας εισήγηση να γίνει ένα μνημείο στον Τύμβο της Μακεδονίτισσας και να γραφτούν στο περιτείχημά της τα ονόματα των 1619 αγνοουμένων μας. Ούτε αυτό υλοποιήθηκε.

-Σήμερα όμως θα γίνει;

-Το Νοέμβριο ήλθε μια εισήγηση από τον απόστρατο αξιωματικό αεροπορίας, από την Ελλάδα, τον πτέραρχο Νίκο Ήμελλο, για το άγαλμα της Μάνας του Αγνοούμενου. Μας άρεσε. Όταν επισκέφτηκε ο

υπουργός Άμυνας της Ελλάδος την Κύπρο, έγινε με πρωτοβουλία του υπουργού Χριστοφόρου Φωκάδη μια ευρεία σύσκεψη με τους δύο υπουργούς, τον κ. Ήμελλο και εμάς. Ο κ. Ήμελλος είχε όρο να δουλέψουμε όλοι εθελοντικά και τα έξοδα να ήταν τυπικά. Δημιουργήθηκε μια μικρή ομάδα υλοποίησης. Έτσι την ερχόμενη Πέμπτη 19 Ιουλίου, στις 8.00 το βράδυ, θα τελέσει τα αποκαλυπτήρια ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Αναστασιάδης και θα τον συνοδεύουν οι υπουργοί Άμυνας Κύπρου και Ελλάδος. Νιώθουμε ικανοποίηση που θα αποδοθούν οι τιμές στους αγνοούμενους μας και κυρίως σε αυτές τις μάνες που πέθαναν με τον πόνο της αναζήτησης και της ελπίδας.

-Εσείς συνεχίζετε να ζείτε αυτό το δράμα, ο δικός σας αδελφός δεν έχει ακόμα βρεθεί...

-Ναι, ταυτοποιήθηκαν οι περισσότεροι από την ομάδα του μετά από πολλές δυσκολίες. Σε μια περίπτωση ταυτοποιήθηκε στρατιώτης που ήταν με τον αδελφό μου από ένα δόνη και αυτό θα είναι το μόνο που θα δοθεί στην οικογένεια. Αλλά είναι λύτρωση, το ότι πια ξέρω! Ότι θα γίνει μια κηδεία και θα υπάρχει ο τάφος του. Διότι οι περισσότεροι μας δεν έχουμε κάνει μνημόσυνο για τους δικούς μας. Από τους 23 που χάθηκαν στη μάχη εκεί, ταυτοποιήθηκαν οι 19, έμειναν 4, ανάμεσα σε αυτούς κι ο αδελφός μου. Υπάρχουν ακόμη οστά, τα πιο δύσκολα και φθαρμένα, για τα οποία συνεχίζονται οι προσπάθειες να ταυτοποιηθούν.

Υπαίτιος ο διεθνής Ερυθρός Σταυρός...

-«Φάκελος: Αγνοούμενοι της Κύπρου, ένα βιβλίο που κυκλοφορήσατε πέρσι, ένας τόμος 500 σελίδων πόνου, θλίψης, αγωνίας, γνώσης.

-Ναι, βγαίνουν κάποιες αλήθειες από τις προσωπικές εμπειρίες στο θέμα των αγνοουμένων, παρόλο που ορισμένες φορές μπορεί να φαίνεται ότι καταφέραμε εναντίον πολιτικών που εκτιμώ αφάνταστα. Δεν ήταν τυχαίο που δημοσιεύθηκε η εντύπωση ότι υπάρχουν 800 τόσο αγνοούμενοι στη ζωή. Ίσως η μορφή του αγώνα μας τα πρώτα 10-15 χρόνια να μην ήταν η πιο σωστή, διότι το αίτημά μας τότε ήταν «βρέστε τους ζωντανούς». Σήμερα δεν μπορώ να αποκλείσω το ενδεχόμενο κάποια από τα παιδιά των 2-4 χρονών τα οποία χάθηκαν, να ζουν. Φοβάμαι όμως ότι δεν θα τα βρούμε ποτέ. Το βιβλίο είναι καταγραφή γεγονότων, συνεδριών, συναντήσεων και συμπεριφορών πολιτικών στην Κύπρο, Ελλάδα, Αμερική, Ευρώπη κ.λπ. Ακόμη δεν αποφεύγω να καταφέρω εναντίον Οργανισμών, που θεωρούνται από όλους ιερές αγελάδες.

-Όπως;

-Τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό. Για μένα είναι ένας από τους υπαίτιους για την τύχη αρκετών δεκάδων αγνοουμένων μας. Δεν μείωνα την προφορά του το '74, αλλά στο θέμα των αγνοουμένων δεν έκαναν όσα θα έπρεπε. Υπήρχαν περιπτώσεις όπως στον Άγιο Επίκτητο όπου ήταν μια μάνα με τον 17χρονο γιο της, τον οποίο πήραν οι Τούρκοι λέγοντάς της ότι τον ήθελαν να τους βοηθήσει και θα γυρνούσε. Είναι αγνοούμενος μέχρι σήμερα. Την επομένη πήγε κλιμάκιο του Ερυθρού Σταυρού και η μάνα το κατάγγειλε. Δεν έγινε τίποτε. Τον Μάρτη του '76 ο Πρόεδρος Μακάριος φώναξε τον Παπαχριστόφορο στο Προεδρικό, του ανέφερε ότι αξιωματικός του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού ήρθε στην Κύπρο. Τον ενημέρωσε πως έκαναν ό,τι μπορούσαν για τους αγνοούμενους, ότι είχαν εξαντλήσει τα περιθώρια ανευρέσεως κάποιου, γι' αυτό και θα έκλειναν το γραφείο αναζητήσεων στη Λευκωσία. Ανέφερε στον Μακάριο, πως από την πείρα τους σε παρόμοια θέματα, θα ήταν καλό να κηρυχθούν όλοι οι αγνοούμενοι νεκροί. Ο Μακάριος επιφυλάχθηκε να απαντήσει μέχρι να έχει και τις απόψεις των επηρεαζόμενων συγγενών. Σε συνεδρία την ίδια μέρα, η Επιτροπή μας αποφάσισε ομόφωνα πως αυτό δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό. Πήγαμε με τον Οικονόμο Χριστόφορο στον Πρόεδρο Μακάριο την επομένη και του είπαμε ότι κανείς δεν δέχεται. Συμφώνησε μαζί μας.